

**PRIKAZ KNJIGE ANTUNA
NIČETIĆA NOVE SPOZNAJE O
POSTANKU DUBROVNIKA, O
NJEVOU BRODARSTVU I
PLOVIDBI SVETOGA PAVLA**
*The Review of the Book by Antun
Ničetić: New Insights into the Origin
of Dubrovnik, its Shipping and
Navigation of St Paul*

UDK 949.712-2 Dubrovnik

Sveučilište u Dubrovniku nakladnik je knjige Antuna Ničetića *Nove spoznaje o postanku Dubrovnika, o njegovu brodarstvu i plovidbi svetog Pavla*. Djelo je rezultat višegodišnjeg bavljenja poviješću dubrovačke luke i fenomenom Dubrovnika kao važnoga sredozemnoga pomorskog središta. Svojim predanim radom autor je iznova potvrdio činjenicu da je more bilo i jest temelj razvitka Dubrovnika, što je danas zapostavljeno u povijesnim istraživanjima dubrovačke prošlosti.

Knjiga Antuna Ničetića sadržava 440 stranica, bogato opremljenih ilustracijama i s 33 fotografije u boji u posebnom kolor-bloku, što je prijeko potrebno poradi što boljšega shvaćanja ovoga multidisciplinarnog djela koje zahvaća povijesni raspon od pretpovijesti do suvremenog doba. Autor je određene teme sistematizirao u osam cjelina. U prvom poglavlju, „Dubrovačka luka u sustavu antičkih pomorskih i kopnenih komunikacija“, s jedanaest potpoglavlja, koncizno se i na zanimljiv način iznose nove spoznaje o dubrovačkoj luci – nukleusu Dubrovnika – u svjetlu novih arheoloških spoznaja potkrijepljenih povijesnim izvorima, geomorfološkim ispitivanjima i vlastitim terenskim otkrićima.

Dubrovnik nije bio preskočen u antici, kako se tvrdilo u literaturi, već naprotiv – on je bio nezaobilazna točka na jadranskome plovidbenom putu što je spajao istočno Sredozemlje i luke sjevernog Jadrana. Većina priobalnih jadranskih gradova nastala je upravo na poluotocima, pa pošavši od te logike, i potkrijepljeno brojnim arheološkim spomenicima, to je isto vrijedilo i za Dubrovnik.

Svoju tvrdnju da je Dubrovnik bio važna postaja na tom putu već u doba grčke kolonizacije autor metodološki jasno i na pregledan način sustavno argumentira rezultatima novijih istraživanja na području Gradske luke i dubrovačke okolice koji bacaju posve nove svjetlo na ranu povijest luke.

Vrijednost je ove knjige u analitičkom pristupu znanstvenoj problematici uz deduktivnu metodu rješavanja povijesnih prijepora, što je primjerom dokazao na grafičkom prikazu Dubrovnika 15. i 16. stoljeća.

U poglavlju „O prvim sunčevim zrakama nad Dubrovnikom“ Ničetić se osvrnuo na pokušaj Mladena Pejakovića u knjizi *Omjeri i znakovi* da s pomoću azimuta sunčeva izlaska i zalaska te meridijanske visine na Dan sv. Vlahu – na dane ekvinočija i solsticija, dokaže kako su bivši graditelji odredili položaj Grada ili nekih njegovih građevina. Pritom je uočio uzroke toj iskonstruiranoj zabludi: pogrešni proračun razlika između azimuta sunčevih izlazaka na obzoru i nad brdom, proizvoljno uzimanje nekih vrijednosti sunčevih visina u podne i, kao najveći nedostatak, neuzimanje u obzir promjene kalendara 1582., kada je uvedeno gregorijansko računanje vremena.

Poglavlje koje govori o načinu plovidbe u antici utemeljeno pobija teze nekih hrvatskih i stranih autora o sredozemnim plovidbenim rutama s pomoću zvijezda Canopusa i Alkaida. Antički brodovi, naime, po načinu svoje gradnje i opreme morali su biti prilagođeni za plovidbu ljeti uz obalu, a ne za otvoreno more, u kojem se vremenskom razdoblju intenzivnog plovljenja antičkih brodova, od početka mjeseca travnja do polovine rujna, Canopus nije vidio noću. Zvijezda Alkaid u tom istom razdoblju nije bila povoljna za astronomsko motrenje u

* dr. sc. Vinicije B. Lupis, Državni arhiv Dubrovnik

navigacijske svrhe, osim zakratko od polovine do kraja mjeseca srpnja.

Neizostavnim se pokazuje da je istočnojadranski plovidbeni put prolazio Lokrumskim prolazom i da je uvala u kojoj je danas Gradska luka bila sastavni dio tog puta, zaštićena od svakog vjetrova i valova, a na zapadnoj joj je dijelu bila pješčana obala s pitkom vodom.

Nastavljajući problematizirati način antičke plovidbe, Ničetić je, suvereno vladajući materijom, obnovio staru raspravu o navigacijskim aspektima plovidbe svetoga Pavla od Krete do Melite/Mljeta, i ponudio je prihvatljivo rješenje nakon opsežnog izlaganja argumenata za i protiv. Jezgrovito, znanstveno potkrijepljenim činjenicama, upozorio je na cijeli niz nelogičnosti u ovom složenom višestoljetnom prijedoru. Arheološkim argumentima uz izvrsno poznavanje pomorske navigacije, autor je postavio čvrstu tezu o boravku apostolskog prvaka na otoku Mljetu, a ne na Malti, kako se to susreće u literaturi. Kapetan i doktor znanosti Antun Ničetić tako je stao na stranu hrvatskog pjesnika i opata mljetskoga benediktinskog Samostana sv. Marije od

Jezerca - Ignjata Đurđevića, čija je knjiga iz 1730. godine prvo cjelovito djelo koje dokazuje da je sv. Pavao doplovio na Mljet, a pristaša te teze bio je i naslovni biskup Rodope, Vicko Palunko, početkom XX. stoljeća.

Knjiga Antuna Ničetića vrijedno je novo djelo autora znanstvenika, ali i pomorca, koji je otklonio više nelogičnosti iz dosadašnjih spoznaja o nastanku Dubrovnika, ali je svojim djelom istodobno pokrenuo i nova pitanja o povijesti hrvatskog pomorstva promatrajući ga u cjelovitosti Sredozemlja. Autor donosi potpuno novi pogled i pristup dubrovačkoj historiografiji. Ovo je djelo svojom tematikom preraslo uske lokalne, a i šire nacionalne okvire, pa je svojom opremom na engleskom jeziku sažetaka poglavlja i osnovnih teza, uz bogati likovni i analitički aparat, postalo zanimljivim povijesnim štivom u međunarodnim znanstvenim krugovima, što najbolje dokazuje prilog ovoga autora u prestižnoj ediciji *Encyclopedia of Maritime History*, kojoj je izdavač Oxford University Press iz New Yorka.

Rukopis primljen: 1.12.2005.

Knjigu Antuna Ničetića 14. srpnja 2005. u Kneževu su dvoru predstavili slijeva nadesno: dr. Vinicije Lupis, prof. dr. Mateo Milković, rektor Sveučilišta, autor i mr. Ivica Žile. U umjetničkom dijelu sudjelovali su župska klapa „Stiga“ i Srđan Berdović, gitara.